

Ny fana för Livgardet (LG) spikades på Armémuseum 2016-04-08 och överlämnades 2017-11-24 av H.M. Konungen på Stockholms slott

Livgardets nya fana 2016

Livkompaniets fana från 1868

Detalj från tillverkningen av Livgardets nya fana

Bakgrund

Beskrivning av fanan (såväl den nuvarande som den nya):

På vit duk i mitten stora riksvapnet utan mantel enligt lag om Sveriges riksvapen. I vardera hörnet en kunglig gul krona med rött foder. Segernamn i gult vågrätt placerade ovanför och under riksvapnet.

Av de 13 segernamnen är Holovczyn under kunglig krona.

Försvarmakten har beslutat om tillverkning av en ny fana baserad på den gamla fanans motiv och att den ska beställas enligt ordinarie rutiner med Statens försvarshistoriska museer (SFHM) med Armémuseum som leverantör.

Den föregående fanan (som var i bruk 2000 - 2017) ritades av Bengt Olof Kälde och handbroderades i intarsia av Maj-Britt Salander/firma Blå Kusten och överlämnades av H.M. Konungen (i samband med hans födelsedag) på Stockholms slott 2000-04-30 till dåvarande Svea livgarde (I1/Fo 44) och Livgardesbrigaden (IB1). 2000-07-01 sammanslogs dessa två infanteriförband med kavalleriförbandet Livgardets dragoner (K1) och fick den gemensamma benämningen Livgardet.

Regementet har mycket ofta deltagit i den statsceremoniella verksamheten, vilket har bidragit till förslitningen av den nuvarande fanan och behovet av en ny.

Den nu framtagna fanan har haft Handarbetets Vänner som underleverantör.

Sedan sammanslagningen år 2000 för Livgardet samtidigt två förbandsfälttecken, en fana och ett standar när man uppträder gemensamt.

När enbart infanteridelen uppträder förs fanan och i vissa sammanhang även Livkompaniets fana (se bilden ovan).

Standaret förs på motsvarande sätt då enbart kavalleridelen uppträder.

Livkompaniets fana har på vit duk i mitten Carl XV:s krönte namnchiffer omgivet av tre öppna kronor, allt i guld och med rött foder i den kungliga kronan. Fransen är av guldtråd. Fanan överlämnades 1868 till dåvarande Svea livgardes Livkompani av Drottning Lovisa, som också med sina hovdamer handbroderat duken.

Kavalleridelen senaste standar tilldelades av H.M. Konungen vid en högtidlig ceremoni på Kavallerikasern så sent som 2014-03-19 med samma konstnär, Kristina Holmgård Semitjov, som ritat Livgardets nya fana. Se följande länkar som beskriver det förloppet i bilder och film:

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellaahandelser/aktuellt2014januarimars/kungenlamnadeoverstandartilllivgardetsefilmhar.5.5b51a70b1446efe134bac8.html>

Livgardets standar 2014

Först skedde en *fanspikningsceremoni* på Armémuseum, i detta fall den 8 april 2016, varefter fanan den 24 november 2017 överlämnades under högtidliga former. Den som överlämnar ett fälttecken är normalt H.M. Konungen, eller i vissa fall Överbefälhavaren eller av ÖB utsedd general eller flaggman.

Ceremoni för det högtidliga överlämnandet finns noggrant beskriven i Försvarmaktens reglemente Parad 2: Flaggor, fälttecken och heraldik:

<https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/reglementen/r-parad-2-2017.pdf>

Fanan används enligt Försvarmaktens ceremonibestämmelser då den normalt ska föras.

Det förtjänar att betonas att reservfälttecken i enklare utformande ska användas vid otjänlig väderlek, så att det dyrbara ordinarie fälttecknet inte slits ut eller skadas i förtid. Även själva hanteringen vid hoprullning och förvaring ska ske varsamt.

Trenden är att enheter i dag, i stället för tretungad fana, önskar få en fana grundad på det heraldiska vapnet för sitt förband/enhet för att på det sättet skapa en mera unik fana.

Fälttecken –begrepp och kort historik

(se utförligare beskrivning i SFHM:s hemsida under Traditionsnämnden: www.sfhm.se)

Fälttecken är samlingsbenämningen på ett officiellt tecken, som i ceremoniella sammanhang förs på stång till fots, till häst eller på/i fordon framför ett förband. Fälttecken indelas i fanor, standar, dragonfanor, tretungad svensk fana och tretungad svensk flagga (inom flottan benämns tretungad svensk fana för flagga) samt kommandotecken.

Fälttecknet är förbandets (organisationsenhetens) främsta symbol och ett tecken på sambandet mellan olika generationer vid förbandet samt ska påminna om sambandet mellan förband och bygd och minnet av tidigare fältslag.

Försvarmaktens förband tilldelas nytt fälttecken när de t ex har ny- eller omorganiserats eller när det gamla fälttecknet blivit utslitet.

Bruket att föra fälttecken är av gammalt datum. Deras uppgift var att visa var ett visst förband befann sig under strid. Vid infanteriets enhet, fänikan, fördes fälttecken med samma benämning, medan fälttecknet för kavalleriets enheter benämndes fana. Under 1600-talet förminskades dukarna och fick i allt väsentligt det utseende de har idag. De kom vid infanteriet att benämnas fana och vid kavalleriet standar. Dragonerna, som ursprungligen var infanteri som förflyttades uppsatt men stred till fots, förde tvåtungade dukar som benämndes dragonfana eller dragonstandar. Den förra beteckningen kom att fastställas i Sverige. Fälttecknen har i en del fall försetts med namn på de fältslag som det militära förbandet med framgång deltagit i.

Soldaterna var med faneden knutna till sitt fälttecken. Om detta förlorades till fienden kunde kompaniets lojalitet ifrågasättas. Fälttecknen överlämnades under ceremoniella former till förbandet, varvid faneden svors. Under slutet av 1600-talet började antalet fälttecken vid infanteriregementena att successivt minska, i Sverige till två fanor per bataljon (mellan 1714 och 1731). År 1819 minskades tilldelningen till en fana per bataljon och 1904 till en per regemente.

Fanor och standar har ofta förvarats i kyrkor när de inte var i användning vid truppförbanden. Under indelningsverkets dagar då utbildning och övningar förekom vid olika övningsplatser kunde fanan förvaras vid lägervakten. Efter kasereringen har den vanligaste förvaringsplatsen varit förbands- eller skolchefens (motsv.) tjänsterum.

Spikning av fälttecken på Armémuseum

På 15- och 1600-talen hade varje kompani eller skvadron sin egen fana eller standar. Då levererades fanduken till förbandet, där varje soldat i kompaniet/skvadronen slog i en egen spik för att fästa fanduken vid stängen. På så sätt hade alla förbundet sig rent fysiskt att följa sitt fälttecken i döden. Denna sed försvann gradvis i Sverige under 1700-talet.

Traditionen återupptogs dock i senare tid under 2007 när kommandotecknet var klart för den operative chefen inom EU (då denne var svensk officer). Ceremonin blev så uppskattad, att fan-/flagg-/standarspikningen numera således kan betraktas som tradition före det högtidliga överlämnandet på förbandet. Ceremonin genomförs normalt på Armémuseum, men kan äga rum på andra ställen om det är mera praktiskt. Om det är på Armémuseum inleds eller avslutas ceremonin normalt med en kort visning av Armémuseums imponerande trofésamling. Förbandet representeras av förbandschef och närmast underlydande närvarande, normalt c:a 10-12 personer.

Vid spikningen ligger fälttecknet utbrett på ett bord. De korta mässingsspikar, som fäster fanan/flaggan/standaret vid stängen, är då till viss del halvt islagna. Tal hålls av mottagande förbandschef samt av representanter för tillverkaren (som regel Armémuseum och Handarbetets Vänner) och Försvarets traditionsnämnd. Därefter går förbandsrepresentanterna fram och slår i var sin tännlika. Musikensemble eller signalgivare medverkar om möjligt.

Produktionsrapport från Handarbetets Vänner, som utfört Livgardets fana

Konstnär: Kristina Holmgård Semitjov.

Brodöser: Viola Edin, Inger Broström och Louise Peribert. Dessutom har Anna Eriksson, Jenny Hillevi Larsson och Kirsi Mattila broderat. Förarbete gjordes av Lina Lindh och Kirsi Mattila. Textiltrycket utfördes av Marie-Louise Sjöblom.

Fanan har det Stora riksvapnet utan mantel centrerat. Segernamn är placerade vågrätt under och över riksvapnet. I varje hörn en kunglig krona med rött foder.

Teknik och utförande

Bottentyget är av sidenkypert och broderitråden av silke. Mönsterformerna har förts över med textiltryck på det vita och blå bottentyget som underlag för broderiet.

Fanan består av ett enda tyglager. Det vita, blå, gula och röda sidenet är sammanfogat med

intarsiateknik. Plattsömmar döljer sammanfogningarna och gör fanans åt- och frånsida liksidiga. De fyra hörnkronorna och andra mindre detaljer är sydda helt i schattersöm, och består enbart av stygn. Riksvapnet är utfört i intarsia med detaljer som är helbroderade. Fanan är handfällad och har förstärkningar i över- och nederkant mot stången och är märkt med symbolen för HV ateljé, brodosernas initialer samt årtal. Arbetstid är ca 2445 timmar och utfördes mellan januari 2015 och februari 2016.

Bilder från tillverkningen av Livgardets nya fana

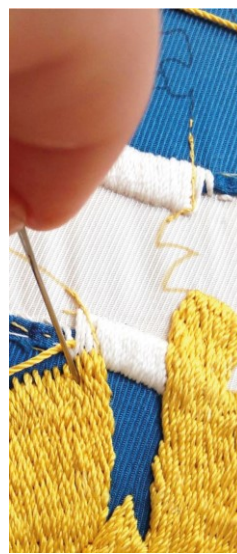
Inger och Viola broderar. Tyget är hårt spänt i broderibågen och bara en del av fanan är utrullad.

Inger och Viola rullar om fanan för att kunna brodera på ett nytt ställe.

Viola fäster de sista trådarna på lejonets krona som utförts helt i schattersöm.

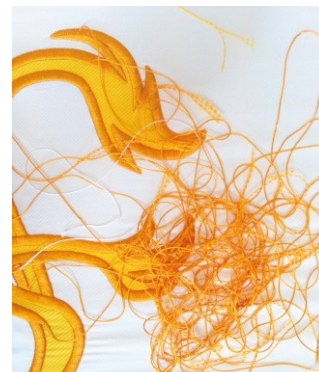
Viola broderar schattersöm. För att åt- och frånsida på fanan ska bli lika måste alla skarvar planeras noga.

Del för del för växer fanan sakta fram.

Viola gör ett prov för att lösa hur den minsta kronan ska kunna utföras på bästa

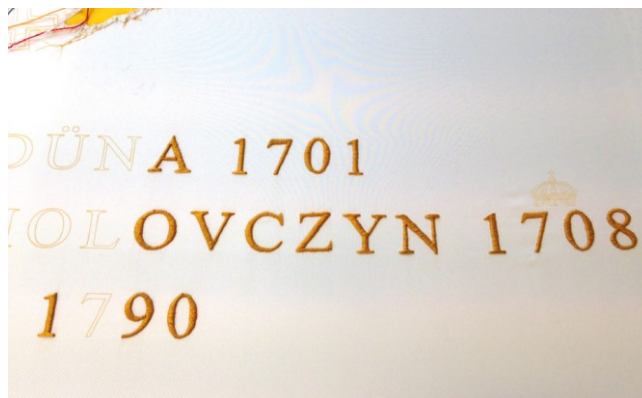

Svensen på lejonet är klart, nu måste många trådar fästas.

sätt.

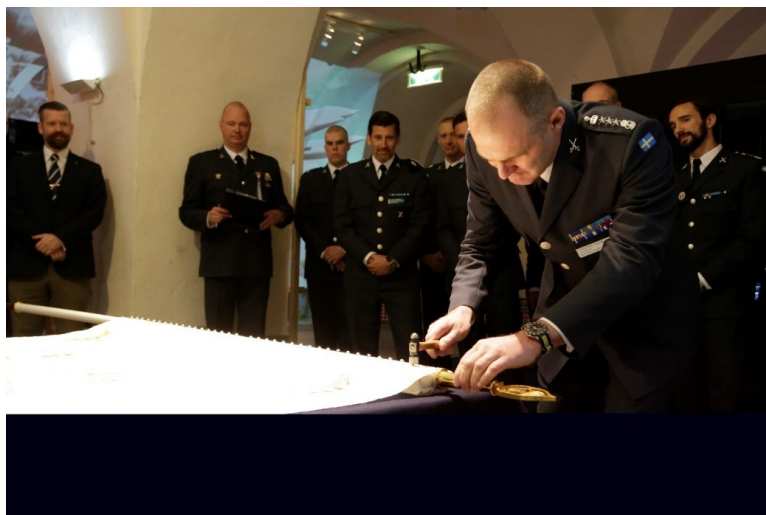

Hörnkrona är färdigbroderad fränsidan kontrolleras.

Texten broderas i plattsöm och den lilla kronan över "1708" planeras.

Bild från fanspikningen på Armémuseum 2016-04-08

Dåvarande chefen för Livgardet, överste Christer Tistam, slår i första tännliken vid fanspikningen

Bilder på gamla Sveagardesfanor

Svea livgardes fana 1844

Svea livgardes fana 1926

Svea livgardes fana 1964

Svea livgardes fana 2000

Några bilder från fanöverlämningen på Stockholms slott

Grenadjärkompaniet ur Livgardet avmarscherar med den gamla fanan från Kungsträdgården över Norrbro till Slottet

Grenadjärvakt och standarvakt på Inre Borggården

Gamla fanan förs i parad sista gången

Konungen med sitt kommandotecken och Livgardets nya fana kommer ut från Östra valvet

Konungen håller tal före överlämnandet

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/hmkonungcarlxvigustaf/tal/hmktal2017/hmkonungenstalvidfanoverlamningtilllivgardetkungligaslottetfredagenden24november2017.5.74e7c40f15f496d02675bc9.html>

Nya regementschefen, överste Laura Swaan Wrede,
mottar den nya fanan av Konungen

Regementschefen överlämnar därefter den nya fanan till Grenadjärkompaniet...

... som sedan för den i parad

Den gamla fanan förs ut

Grenadjärkompaniet utmarscherar med nya fanan